

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: War and rank among nations

Houweling, H.W.; Pires-Nijse, A.M.

Citation

Houweling, H. W., & Pires-Nijse, A. M. (1976). Boekbespreking van: War and rank among nations. *Acta Politica*, 11: 1976(2), 272-275. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451711>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451711>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

tussen werk- en moedermaatschappij.

In tegenstelling tot bedrijfs-grootte bleek (verwachte) groei van het aantal werknemers wel samen te hangen met getoetste invloed (hfd. 9). Hierboven heb ik reeds vermeld, dat bedrijfs-grootte positief samenhangt met latente anticipatie. Jammer genoeg vermeldt Braam niet het aantal successen (= invloed) van grote groeiende bedrijven t.a.v. kleine stagnerende bedrijven.

Het onderzoek van Braam richt zich vooral op de ongelijke invloedsverdeling. Het relationele aspect van macht en invloed komt in hoofdstuk 10 en 11 vrij marginaal aan de orde. Toch wijst hij in hoofdstuk 11 vooral op deze relationele aspecten als mechanismen om invloedsongelijkheid te verminderen. Evaluatie, controle en regulatie van verschillen in informatie (deskundigheid) en toegang tot besluitvormingscentra staan daarbij centraal. De lezer zal begrijpen dat dit mij als muziek in de oren klinkt, aangezien wij ons juist met deze aspecten van macht en invloed hebben beziggehouden.

Noten

- 1 Groot, A. D. de, *Methodologie, Grondslagen van onderzoek en denken in de gedragswetenschappen*, Den Haag (Mouton), 1968, p. 67 e.v.
- 2 Eijk, C. van der, en W. J. P. Kok, 'Nondecisions reconsidered', in: *Acta Politica*, 10, 277-301.
- 3 Wolff, Robert Paul, *The poverty of liberalism*, Boston (Beacon Press), 1968, p. 184.
- 4 Crenson, Matthew A., *The un-politics of air pollution. A study of non-decision-making in the cities*, London (John Hopkins Press), 1971.

F. N. Stokman

Michael Wallace, *War and rank among nations*. Toronto/London (Lexington Books) 1973, z.p.

Terwijl in West-Europa het kwantitatief onderzoek naar de oorzaken van oorlog sinds de publikatie van Richardson's explorerende studies¹ in 1960 vrijwel uit de wetenschappelijke belangstelling is verdwenen, maakt in de Verenigde Staten het onderzoek op dit gebied een niet onaanzienlijke bloei door.

In dit land kan nu worden gesproken van een onderzoekstraditie, waarin wordt voortgebouwd op de door Wright, Sorokin en Richardson gelegde grondslagen.²

Het werk van Wallace sluit in enkele belangrijke opzichten aan bij deze onderzoekstraditie. Het onderzoek is uitgevoerd op het niveau van het internationaal systeem. Deze benadering verschilt van die welke uitgaat van het nationale niveau in zoverre dat over oorzaken van oorlog gedacht wordt in functionele categorieën.³ De verklaring van het optreden van oorlog wordt dan niet langer gezocht in de doeleinden en strategieën van staten. Auteurs die dit uitgangspunt delen gaan uit van de relatieve onafhankelijkheid van het internationale politieke stelsel (het geaggregeerde niveau) ten opzichte van de in de buitenlandse politiek door staten nagestreefde doeleinden. Dit type onderzoek leidt tot het opsporen van verbanden tussen geaggregeerde variabelen op het niveau van het statenstelsel, met als kenmerk dat deze niet zijn onderworpen aan de besluitvorming van de afzonderlijke staten.⁴ In het werk van Wallace is deze benadering op de volgende wijze uitgewerkt. De wisseling in de hoeveelheid oorlog, de afhankelijke variabele, wordt

statistisch in verband gebracht met de hoeveelheid status-inconsistentie, de onafhankelijke variabele. Met behulp van de correlatie- en regressierekening wordt de mate van associatie tussen deze variabelen vastgesteld, terwijl met behulp van de door Boudon ontwikkelde 'dependence analysis'⁵ het causale verband tussen de variabelen wordt opgespoord.

De door Wallace gebruikte data zijn afkomstig van het Correlates of War Project. De studies van Wallace vormt een van de vele publikaties die uit dit project zijn voortgekomen.

Wallace onderzoekt de hypothese dat naarmate de hoeveelheid status-inconsistentie in het internationaal systeem toeneemt, de hoeveelheid oorlog in het systeem zal toenemen. Hij onderzoekt de geldigheid van deze hypothese voor de periode 1825-1964 voor de meest invloedrijke en diplomatiek actieve staten in het systeem. De status-inconsistentie van een land wordt gedefinieerd als het rekenkundig verschil tussen de statuspositie in de 'capability'-hiërarchie en die in de hiërarchie van 'attributed importance'. Wallace ziet af van een poging één 'capability'-hiërarchie op te stellen en berekent de inconsistentie apart voor een viertal dimensies, namelijk de bevolkingsomvang, de ijzer- en staalproductie, de omvang van de strijdkrachten en de militaire uitgaven.

Als indicator voor het aan een staat toegeschreven diplomatieke belang gebruikt Wallace het aantal diplomatieke missies op het niveau van een chargé d'affaires, of van een hogere rang, dat in een land is geaccrediteerd. De afhankelijke variabele, oorlog, is geoperationaliseerd door het aantal slachtoffers en de tijdsduur.

Wallace gaat er in zijn hypothese vanuit dat het optreden van status-inconsistentie effecten heeft naast en onafhankelijk van de invloed van de afzonderlijke statusvariabelen waarover de inconsistentie is berekend. Door de gegeven definitie van status-inconsistentie wordt de onafhankelijke variabele uitsluitend een functie van de statusvariabelen. Wallace komt dan ook voor het probleem te staan de mogelijke effecten van de inconsistentie te scheiden van de mogelijke effecten van de statusvariabelen zelf. Dit probleem kan slechts onder bijzondere voorwaarden tot een oplossing worden gebracht omdat, door de definitie van inconsistentie, het niet mogelijk is één van de statusvariabelen te doen variëren onder constanthouding van de andere variabelen. Hier doet zich het z.g. identificatievraagstuk voor, waarbij in zulke gevallen de aangegeven weg voor het zoeken van een oplossing bestaat uit het in de analyse opnemen van een nieuwe exogene variabele. In het geval van de status-inconsistentie zou dit neerkomen op aan de analyse toevoegen van de door de inconsistentie opgeroepen 'spanning'. We kunnen immers aannemen dat naast status-inconsistentie ook andere variabelen de wisseling in de hoeveelheid spanning zullen beïnvloeden. Het identificatieprobleem kan dan tot een oplossing worden gebracht onder de voorwaarde dat deze andere variabelen niet correleren met de inconsistentievariabelen en de statusvariabelen.⁶

Uit begrijpelijke overwegingen heeft de auteur deze weg niet gevolgd. Status-inconsistentie wordt als indicator voor de door dit verschijnsel opgeroepen spanning gebruikt, terwijl het identificatieprobleem wordt omzeild door de relatie op geaggregeerd niveau te onderzoeken, waardoor voor een gegeven omvang van het internationale systeem de hoeveelheid status-inconsistentie kan fluctueren terwijl de statusvariabelen zelf constant zijn.

Deze werkwijze bemoeilijkt in hoge mate de interpretatie van de onderzoeksresultaten. Inderdaad toont Wallace een statistisch verband aan tussen de hoeveelheid status-inconsistentie en de hoeveelheid oorlog, zij het dat de mate van associatie

verschilt per 'capability'-dimensie, voor afzonderlijke subperioden en voor verschillende 'time-lags'. Het aangetoonde statistisch verband tussen inconsistentie en oorlog op geaggregeerd niveau staat immers het trekken van conclusies voor afzonderlijke staten niet toe omdat dit verband op wel zeer uiteenlopende wijzen kan worden geïnterpreteerd, b.v.:

— status-inconsistente landen hebben een grotere kans bij oorlogen betrokken te raken dan status-consistente landen, ongeacht de totale hoeveelheid inconsistentie in het systeem;

— de relatieve waarschijnlijkheid dat status-inconsistente landen betrokken raken bij oorlogen wordt groter als de hoeveelheid status-inconsistentie in het internationaal systeem toeneemt;

— status-consistente landen hebben een grote waarschijnlijkheid bij oorlogen betrokken te raken dan status-inconsistente landen als de hoeveelheid status-inconsistentie in het systeem toeneemt.

Zodra men uit een gevonden macrorelatie conclusies wil afleiden voor de afzonderlijke eenheden, wordt men geconfronteerd met de z.g. 'ecological fallacy'.⁷

Wallace beargumenteert zijn werkwijze o.m. met de opmerking dat de '(...) sequence of interactions and decisions which leads to war may be the product of forces outside the control of any single national participant' (p. 24). Echter, niet alleen in het niveau van aggregatie, maar in de hypothese zelf ligt reeds de veronderstelling besloten dat het gedrag van staten verklaard kan worden uit omgevingskenmerken en dat geabstraheerd kan worden van doeleinden en strategieën als determinanten van gedrag.

Een tweede fundamenteel probleem in de analyse van Wallace is de door hem veronderstelde gelijkvormigheid tussen het gedrag van individuen in de samenleving en dat van staten in het internationaal systeem. Deze veronderstelling van homologie ligt besloten in het toepassen van de aan de sociale psychologie ontleende status-inconsistentie hypothese op het gedrag van staten.

In de literatuur over internationaal conflict en oorlog kan men inderdaad waarnemen dat de reikwijdte van het onderzoeksgebied varieert van het gedrag van individuen tot het internationaal systeem. Het is echter geenszins vanzelfsprekend dat dezelfde theoretische constructie met vrucht gebruikt kan worden voor het verklaren van gedragsuitkomsten op sterk uiteenlopende niveaus van analyse. Zoals ook speltheoretici en aanhangers van de 'algemene' systeemtheorie doen, gaat Wallace er eveneens van uit dat verschillen in omvang van het onderzochte aggregaat theoretisch niet van belang zijn. Wagner spreekt in dit verband van de 'fallacy of displaced scope', die optreedt wanneer een onderzoeker zonder meer aanneemt dat (... 'theoretical schemes or models worked out on the basis of macrosociological considerations fit microsociological interpretations, or vice versa'.⁸

Door deze problemen blijft ook in het werk van Wallace, ondanks het bereikte resultaat, de verbinding tussen de op microniveau nagestreefde doeleinden en de op macroniveau vastgestelde gedragsuitkomsten onopgelost.

Noten

- 1 L. F. Richardson, 1960, *Statistics of deadly quarrels*. Chicago (Quadrangle Books).
L. F. Richardson, 1960, *Arms and insecurity*. A mathematical study of the causes and origins of war. Chicago (Quadrangle Books).
- 2 Q. Wright 1965², *A study of war*. Chicago (Chicago University Press). P. A. Sorokin 1962², *Social and cultural dynamics*, Vol. III, part. 3 New York (Bed-

minster Press).

3 Belangwekkend is de recente herleving van het instrumentele denken over geweld, i.h.b. in de z.g. strategische analyses en in de opvattingen over revolutionair geweld.

Evenals Von Clausewitz steunen ook deze beschouwingen op de veronderstelling van de beheersbaarheid van de door de geweldstoepassing geïnitieerde veranderingenprocessen in de maatschappij. Een goed voorbeeld van de opleving van de instrumentele geweldsopvatting biedt S. Stuurman, 'Stalinisme en Anticomunisme', in *Amsterdams sociologisch Tijdschrift*, I, 4, p. 113-141. Deze beschouwt — onder het motto dat tijdens revoluties andere normen gelden dan tijdens verkiezingen — fysiek geweld als middel dat in een revolutie tot een gewenst doel kan leiden.

4 Verbazingwekkend is dan ook de opvatting van H. Schmid dat het vredesonderzoek de belangen dient van de machthebbers in het internationaal systeem. Vgl. H. Schmid, 'Peace research and politics', *JPR*, 5 (1968), 217-232.

5 Raymond Boudon, 'A method of linear causal analysis: dependence analysis', *ASR*, 30 (1964), p. 365-380.

6 H. M. Blalock, 'The identification problem and theory building: the case of status inconsistency', *ASR* 31 (1966), p. 52-61.

7 W. S. Robinson, 'Ecological correlations and the behavior of individuals', *ASR* 15 (1950), p. 351-357.

8 Helmut R. Wagner, 'Displacement of scope: a problem of the relation between small-scale and large-scale sociological theories', *AJS* LXIX (1964), p. 571-595.

H. W. Houweling, A. M. Pires—Nijse

H. J. Aquina, *Beleidswetenschap en wetenschapsbeleid* (diss.), Nijmegen (Katholieke Universiteit), 1974, -236 p., z.p.

In zijn dissertatie, te Nijmegen verdedigd bij prof. Hoogerwerf, poogt Aquina een evaluatie te geven van het hier te lande sinds tien jaar gevoerde wetenschapsbeleid. De evaluatie vindt plaats met behulp van een aantal begrippen uit de politicologische beleidsanalyse. Onder dit laatste wordt verstaan het systematisch beschrijven, verklaren en evalueren van de invloed van het overheidsbeleid, en meer bepaald het bestuderen van de mogelijkheden en beperkingen van politieke systemen ten opzichte van het overheidsbeleid.

Als beleidsoort is gekozen voor het wetenschapsbeleid, op overigens niet erg duidelijke gronden. Immers, met betrekking tot dit beleid zijn weinig gegevens voorhanden, de effecten ervan zijn nauwelijks bekend en tot nu toe niet kwantificeerbaar, de doelstellingen zijn niet geformuleerd, en het beleid verkeert nog in de opbouwfase. Hoe dan ook, onderwerp van de studie is het wetenschapsbeleid, waaronder verstaan wordt een min of meer weloverwogen streven om ten aanzien van onderzoek bepaalde doeleinden, met bepaalde middelen en in een bepaalde tijdsvolgorde te bereiken.

Zoals gezegd, met de studie wordt beoogd het wetenschapsbeleid te evalueren. Dit houdt in de beschrijvingen van dit beleid in termen van beleidsontwikkeling en evaluatie op basis van criteria voor een optimaal beleid.

Het begrip ontwikkeld beleid heeft betrekking op twee aspecten, te weten: